

بررسی بعدهای جهانی نمودن آموزش و پرورش و دیدگاه های و نظرات مرتبط با آن

محمدرضا کیومرثی

آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان

چکیده:

ابعاد جهانی شدن آموزش و پرورش یک موضوع مهم و پیچیده است که تأثیرات گسترده‌ای بر سیاست‌ها و روندهای آموزشی دارد. بررسی این ابعاد و دیدگاه‌های مرتبط می‌تواند به شناخت بهتر چالش‌ها و فرصت‌های این فرایند کمک کند. یکی از ابعاد اصلی جهانی شدن آموزش و پرورش، افزایش تبادل فرهنگی و دانش بین کشورها است. این امر می‌تواند منجر به ارتقاء استانداردهای آموزشی و انتقال فناوری و دانش به کشورهای توسعه یافته‌تر یا کم‌تر شده باشد. در عین حال، این فرایند می‌تواند به تهدید برای حفظ هویت فرهنگی و آموزشی کشورها تبدیل شود. برخی از انتقادکنندگان بر این باورند که جهانی شدن آموزش و پرورش می‌تواند باعث فراموشی و از بین رفتن میراث فرهنگی و آموزشی ملی شود. از دیدگاه‌های مرتبط با جهانی شدن آموزش و پرورش می‌توان به نیاز به توسعه برنامه‌ها و سیاست‌های آموزشی منطبق با چالش‌ها و فرصت‌های جهانی اشاره کرد. همچنین، توجه به توانمندسازی دانشجویان برای رقابت در بازار کار جهانی و توسعه مهارت‌های فرهنگی و زبانی در این فرایند اهمیت دارد. به طور کلی، بررسی ابعاد جهانی شدن آموزش و پرورش نیازمند توجه به تعامل بین مقامات آموزشی، تحقیقگران و سیاست‌گذاران جهانی است تا بسیاری از چالش‌ها و فرصت‌های این فرایند بهتر مدیریت شوند. چالش‌های برآمده از این تحولات از جمله دموکراسی، مشارکت مردمی، تمرکز زدایی، و کثرت گرایی، زمینه‌نگاهی نو را به آموزش و پرورش فراهم ساخته است. در مقاله حاضر به بررسی جهانی شدن آموزش و پرورش، پیامدهای حاصل از آن و فرصت‌های و تهدیدهای فراروی نظام آموزش و پرورش در جریان جهانی شدن می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها: آموزش و پرورش، معلم، دانش‌آموزان، جهانی شدن

مقدمه

آموزش و پرورش جریانی منظم و مستمر است که هدف آن کمک به رشد جسمانی، شناختی، روانی، اخلاقی، اجتماعی یا به طور کلی رشد شخصیت پرورش یابندگان در جهت کسب هنجارهای مورد پذیرش جامعه است و این مقوله فرآیندی است که از طریق آموزش ایجاد می گردد. اگر تا دیروز آموزش تنها از معلمان و مربیان سود می برد و کتاب به عنوان اصلی ترین منبع اطلاعاتی در امر آموزش محسوب می گشت، امروزه آموزش با روشها و ابزارها و محیطهای جدید ارتباطی روبرو شده است. پیشرفتهای اخیر در صنعت رایانه و اطلاع رسانی، ورود و ظهور شبکه های اطلاع رسانی محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی و به ویژه اینترنت، چند رسانه ای ها، فناوری های ارتباطی، ابزارها و روشهای جدید را پیش روی طراحان، برنامه ریزان و مدیران و مجریان برنامه های آموزشی قرار داده است. نفوذ فناوری های جدید اطلاعاتی به مراکز آموزشی (از مدارس تا دانشگاهها) و حتی منازل، روابط ساده معلمی و شاگردی را به طور کلی دگرگون ساخته است. به این ترتیب، الگوهای سنتی یادگیری متحول شده اند و کاربران با حجم گسترده ای از اطلاعات و دانش مواجه هستند

مشاله جهانی شدن، یکی از تحولات دوران معاصر است که اثرات شگرفی را بر عرصه های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بجای گذاشته و می گذارد. جهانی شدن با ابعادی که دارد بر تمامی عرصه ها از جمله تعلیم و تربیت، اثرات فراوانی بجای می گذارد. امروزه یکی از نمادهای تأثیر پدیده جهانی شدن بر تعلیم و تربیت ظهور پارادایم تعلیم و تربیت و یادگیری جهانی است. چرا که جهانی شدن، قدرت تغییر در ساختار، برنامه درسی، روشهای آموزشی، ابزار و فنون یادگیری، نگرشها و حتی زمان و مکان یادگیری را که نظام های آموزشی در آن قرار دارند، داراست. با در نظر گرفتن این تغییر و تحولات در سطح بین المللی، آموزش و پرورش نیز امروزه با یکسری چالشها روبرو خواهد بود. چالش های جهانی آموزش و پرورش در قرن بیست و یکم را می-توان ناشی از دیدگاه های نو به کارکردهای آموزشی و پرورشی دانست. این دیدگاه ها قطعاً رویکردهای متفاوتی را به مشکلات آموزش و پرورش ایران و توانمندی های آن اضافه و موضوعات گوناگونی را مطرح می سازند. مباحثی که هم در میان پژوهشگران و اندیشمندان آموزش و پرورش در سطح دانشگاهها و مراکز پژوهشی مطرح میباشد و هم نظر کارشناسان آموزش و پرورش، معلمان، والدین و جامعه را به خود معطوف ساخته است.

موضوعات و رویکردهای نوین، از تحولات علمی و فناوری های جدید، به ویژه IT و ITC نشأت می گیرند. در واقع همین تحولات زمینه را برای ظهور دیدگاه های نو هموار کرده و آنها را فراتر از مرزهای ملی، در چارچوبی جهانی مطرح میسازند. به علاوه آنها را از محدوده نخبگان و اندیشمندان جامعه خارج نموده و به صورت رویکردی اجتماعی مطرح ساخته و مسؤلیتها و چالش-های نوینی را فراسوی نظام های آموزش و پرورش ملی و از آن جمله ایران قرار میدهند. در این مقاله تلاش شده است تا نحوه تأثیرگذاری «جهانی شدن» بر آموزش و پرورش ایران مشخص و عمده ترین چالشهایی که نظام آموزش ما در آینده با آن روبه رو خواهد شد، تبیین و سرانجام راهبردهای آموزشی لازم برای برخورد با این چالشها نیز ارائه شوند.

تعریف مفهوم جهانی شدن

رابرتسون، مفهوم جهانی شدن را اینطور تشریح کرده است: «جهانی شدن یا سیاره ای شدن جهان، مفهومی است که هم به فشرده شدن جهان، هم به تشدید آگاهی درباره جهان به عنوان یک کل، هم به وابستگی متقابل و واقعی جهان و هم به آگاهی از یکپارچگی جهان در قرن بیستم اشاره می کند.» از نظر رابرتسون، فرآیندها و کنش هایی که اکنون مفهوم جهانی شدن را برای آن به کار می بریم، قرن-ها است که- البته با گسستهایی- جریان دارد. با این وجود، تمرکز بر جهانی شدن، موضوع جدیدی است.

تشدید آگاهی جهانی از نظر رابرتسون، همراه با وابستگی متقابل شدید در زمینه مسائل مادی، احتمال اینکه جهان به یک تک نظام تبدیل شود، را افزایش می دهد ولی هرگز وی مدعی نیست که این جهان به صورت یکپارچه در می آید. رابرتسون نیز مانند بعضی از

متفکران معتقد است با این که جهان یک نظام واحد را تشکیل می‌دهد، اما پر از اختلاف و تضاد است تا آنجا که گروهی، جهانی شدن را به عنوان واکنشی به این محدودیت‌ها به شمار می‌آورند.

رویکردها و پیامدهای جهانی شدن :

دیدگاه اول فقط فرصت‌ها و رویکرد‌های برآمده از جهانی سازی را مطرح می‌کند و از نمونه‌های رویکردهای مثبت جهانی شدن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد :

تقویت چند صدایی و تفکر گرایی : با گسترش ارتباطات و تعاملات هویت‌های محلی در عرصه‌ی جهانی که قبلاً توانایی اظهار وجود نداشتند این توانایی را در عرصه‌ی جهانی به دست می‌آورند .

تقویت همگرایی و همکاری جهانی : با ایجاد تعامل جهانی و ارتباطات جهانی حاصل می‌شود و با زیر پا گذاشتن مرزهای جغرافیایی چهارچوب منطقی و انسانی بازاری معرفی می‌کند .

تقویت هویت ملی: که با ایجاد ارتباطات درون مرزی و امکان مقایسه فرهنگ‌ها به وجود می‌آید .

انتقال سریع اطلاعات و افکار و ارزان شدن و بروز شدن آنها.

افزایش مشارکت‌های مردمی در مقیاس جهانی .

افزایش مشارکت‌های دولت‌های محلی در سیاست‌های جهانی.

دیدگاه کاملاً منفی و متناقض دیدگاه اول در مورد رویکردهای جهانی شدن که از نمونه‌های بیان شده در آن می‌توان موارد زیر را نام برد:

جهانی شدن اصول اقتصاد لیبرال و کم‌رنگ شدن اقتصاد ملی که بازار و تجارت کشورهای در حال توسعه را با خطری جدی مواجه می‌کند .

تحلیل دموکراسی هدایت شده‌ی غربی که با گسترش لیبرال اقتصادی نوعی لیبرال لیسم اقتصادی را تحلیل کننده‌ی دموکراسی غربی است بر جهان حاکم می‌شود .

فرسایش اقتدار کشورها در درون مرزها : با کم‌رنگ شدن مرزهای جغرافیایی اقتدار و قدرت دولت محلی در داخل مرزها تا حد قابل ملاحظه‌ای دچار شکست می‌شود.

به چالش کشیدن مفاهیم ملی: جهانی شدن مفاهیم ملی چون وحدت ملی، هویت ملی و منافع و توسعه ملی را با چالش بزرگی روبه‌رو می‌کند.

سلطه‌ی همه‌جانبه‌ی نظام سرمایه‌داری و فشار بر دین‌های الهی بخصوص اسلام .

تغییر نظام‌های ارزشی و تزلزل خانواده‌ها و ترویج بی‌بندوباری .

تغییر و یا حذف هویت انسانها و حذف کردن ملیت و انتساب دینی آنها .

جهانی شدن و آموزش و پرورش در نگاه جهانی

اثرات کلی جهانی شدن بر آموزش و پرورش

جهانی شدن در عصر حاضر آموزش و پرورش را در سه بعد (اقتصادی - فرهنگی - سیاسی) خود مورد تغییر و تحول قرار می‌دهد. از جمله پیامدهای اقتصادی جهانی شدن برای آموزش و پرورش می‌توان به توجه بیشتر بر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و استفاده از تکنولوژی اطلاعات اشاره کرد.

از پیامدهای سیاسی نیز می‌توان کم‌رنگ شدن نظارت حکومت و دولت بر نظام آموزش و پرورش را نام برد . با مطرح شدن این پدیده با کاهش تناسب آموزش و تربیت با نیازها و شکل‌گیری تربیت در جهت ایجاد "شهروند جهانی" نیز روبه‌رو می‌شویم. از بارزترین آثار فرهنگی آن هم می‌توان به ترویج فرهنگ غربی و کم‌رنگ شدن ویژگیهای بومی و هویت ملی و دینی در مدارس را نام برد.

از جمله آثار اقتصادی جهانی شدن بر آموزش و پرورش که با گسترش دیدگاه های نئولیبرالیسمی پر رنگ تر شده است اندیشه ی خصوصی سازی مدارس و قطع هزینه های عمومی آموزش و خودگردانی آموزش و پرورش است که با تربیت افرادی که به دنبال سود فردی باشند تجلی پیدا می کند که با دید گاه های مطرح شده آموزش های فنی و حرفه ای برای رسیدن به اهداف فوق ارزش خاصی پیدا می کند .

علاوه بر این در ضمن جهانی شدن شناخت سایر زبان ها و فرهنگ ها برای ایجاد یک جامعه ی فراملی در آموزش و پرورش ارزش خاصی پیدا می کند. از طرفی با زیاد شدن مهاجرت ها در ضمن جهانی شدن و ایجاد کلاس های چند ملیتی یادگیری برای با هم زیستن و همکاری، شناخت و احترام به دیگران هم اهمیت بیشتری پیدا می کند.

تحولات اساسی آموزش و پرورش در جریان جهانی شدن

با توجه به نگرش ساخت گرایمی می توان گفت که آموزش و پرورش نیز جزئی از کل است که تحت تاثیر جهانی شدن قرار می گیرد. ساختار جهانی آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن تحت تاثیر فرایندی است که معرف لیبرالیسم نو برای جهان است که در باره ی آن قبلا بحث شده است.

یکی از ویژگی های آموزش و پرورش در جهان نو تحول مداوم با توجه به تحولات دیگر ساختار های جامعه است. از تاثیرات جهانی شدن در آموزش و پرورش تمرکز زدایی، فناوری سطح بالا و مشارکت همگانی است

تمرکز زدایی

در آموزش و پرورش با نفوذ عصر نو شاهد تمرکز زدایی هستیم که طی آن سعی می شود تا اختیارات از دولتی بودن محض خارج و به ارگان های مردمی واگذار شود(از نمود های این امر می توان به کشیده شدن تصمیمات به مقیاس های منطقه ای و کاهش مدارس بزرگ اشاره کرد.

فناوری

گسترش ارتباطات، رشد تکنولوژی و عرضه ی محصولات جدید در زمینه ی آموزشی یکی از پایه های تحول نظام آموزش و پرورش جهانی در راستای عصر جهانی شدن است که باعث گسترش ارتباط معلم با دانش آموز به گونه دو طرفه و تعامل به جای عرضه ی یک طرفه می شود.

مشارکت

کارکنان آموزش و پرورش با کسب تعهد سازمانی به مشارکت با ارگان های دولتی دیگر یا ارگان های مردمی می پردازند. از پیامدهای این مشارکت می توان به بهبود برنامه های آموزشی و برنامه ریزی مناسب تحصیلی و در نهایت بهبود روابط و یادگیری کلاسی را نام برد.

تاثیرات جهانی شدن بر اهداف آموزش و پرورش:

هدف آموزش و پرورش در هر منطقه و هر جامعه ای پرورش افراد طبق الگو های موجود در آن جامعه و اعتقادات و ارزش های حاکم بر آن جامعه است. پس جامعه تاثیر متقابل بر اهداف آموزش و پرورش دارد. با این وجود و در نظر گرفتن تاثیرات جهانی شدن بر آموزش و پرورش به وضوح می توان تاثیرات آن بر اهداف آموزش و پرورش را هم پیش بینی کرد:

در جریان جهانی شدن آموزش و پرورش نیز به کثرت گرایمی روی آورده است. سعی در افزایش سواد علمی فناورانه، آموزش برای توانایی انطباق با فرهنگ های جهانی و ساختار شکنی از جمله اهداف جدید آموزش و پرورش است.

به طور کلی اهداف آموزش و پرورش تغییر اجتماعی یعنی توسعه ی اجتماعی سنجیده و مبتنی بر برنامه ریزی است. از طرفی با گسترش علم و آگاهی و تغییر انتظارات مردم اهداف آموزش و پرورش نیز در راستای تولید علم و ترقی در حال تغییر است.

در یک الگو می توان تغییرات اهداف آموزش و پرورش را به صورت زیر بیان کرد:

آموختن و فراگرفتن از حالت خشک و انفعالی و یک سویه خارج و به صوت کنشی فعال در بین دانش آموزان با هم و با معلم تبدیل می شود.

مهارت های ادراکی پیچیده و سطوح بالای شناختی مورد توجه قرار می گیرد و افزایش توانایی تفکر انتقادی، پرسش و پاسخ، جست و جو و... بیشتر مورد تمرکز واقع می شوند.

همه ی ابعاد پرورش انسان مورد توجه قرار می گیرد .

یادگیری در خدمت حل مسائل زندگی قرار می گیرد .

گذشته و حال به هم مرتبط شده اند وبا حالتی پویا در تامین نیاز های شخصی قرار می گیرند.

دامنه ی ارتباط آموزش و پرورش و مشارکت آن با مردم افزایش می یابد.

کوچک شدن آموزش گاه ها و کاهش دشواریهای بزرگ.

چگونگی تأثیر جهانی شدن بر آموزش و پرورش

تغییر سازمان کار و ظهور اقتصاد دانش محور و اهمیت یافتن مهارت نیروی انسانی؛

تربیت مهارت های برتر برای جذب سرمایه گذاری خارجی؛

سیاسی شدن اصلاحات آموزشی؛

گسترش نفوذ اینترنت و آموزش مجازی؛

ضرورت جهت گیری هر چه فزون تر نظام های آموزشی به سمت آموزش بین فرهنگی.

جهانی شدن بر سازمان کار و روش انجام کار در سطح جهان نیز مؤثر بوده و مهمترین بخش این تأثیر به تولید کالا با مهارت بالاتر

مربوط می گردد. گسترش اقتصاد دانش محور، انعطاف پذیری، تأثیر کارگران بر مشاغل خود، جریان چند مهارتی، افزایش سطح مهارت

و دانش کارگران، نابرابری درآمدها، گسترش تقاضا برای آموزش عالی و مانند آن از ویژگی های جهانی شدن است. در چنین فضایی،

کشورهای در حال توسعه برای افزایش و گسترش آموزش و تربیت نیروی کار ماهر تحت فشار قرار دارند. تجهیز کشورها به نیروی کار

ماهر موجب جذب سرمایه های خارجی میشود که در اقتصاد جهانی نقش تعیین کننده ای دارد. اما سرمایه گذاران خارجی علاقه مند به

سرمایه گذاری های کوتاه مدت هستند. چنین رویکردی باعث میشود تا دولتها بودجه های آموزش و پرورش را کاهش داده و به دنبال

راه ها و منابع دیگر تأمین مالی آن باشند. چنین رویه ای ممکن است دولت ها را در سیاست گذاری برای بهبود و توسعه آموزش و

مهارت در اقتصاد نوین جهانی با مشکل مواجه سازد.

از سوی دیگر فناوری اطلاعات به تدریج بخشی از برنامه های درسی مؤسسات آموزشی شده و این اقدام به منظور گسترش کیفیت

آموزش با هزینه های کمتر و از راه دور، و نیز عرضه کیفیت برتر آموزشی با استفاده از اینترنت صورت میگیرد. این نوع سیاست گذاری

موجب ارتباط هر چه گسترده تر دانش آموزان در سراسر دنیا با یکدیگر میشود. در این رابطه کیفیت نظام های آموزشی بطور متزایدی در

سطح جهانی مورد مقایسه قرار میگیرد. این مقایسه ها تأکید بسیاری بر برنامه های درسی علوم و ریاضی، زبان انگلیسی و مهارت های

ارتباطی دارند. امتحانات و تعیین استانداردهای آموزشی بخش وسیعی از تلاش هایی هستند که به منظور ارتقای سطح مسؤولیت و

پاسخگویی نظام آموزش و پرورش در قبال جامعه، مورد توجه قرار گرفته اند. با سنجش دانش تولید شده، کارکنان و مدیران آموزشی نیز

مورد ارزشیابی قرار می گیرند. اما روش امتحانات به شدت متأثر از محیط سیاسی و اهداف نظام آموزشی است. لذا برای توسعه سیاست

های اثربخش به منظور بهبود نظام آموزشی باید گرایشهای سیاسی-عقیدتی امتحانات از چارچوب و محتوای مدیریت نظام های آموزشی

مجزا گردد.

جهانی شدن شبکه های اطلاعات به منزله انتقال فرهنگ جهانی است. جهانی شدن همچنین به گونه ای است که بعضی از گروه ها

احساس میکنند ارزش های بازار ناشی از فرهنگ نوین، آنها را به حاشیه رانده است. لذا این گروهها از طریق تأکید بر ارزش های خاص

به مقابله با اقتصاد جهانی میپردازند؛ ارزش هایی که خود نیز جهانی شده اند (مانند گروه های مذهبی، طرفداران محیط زیست،

فرانوگرایان، جنبش فمینیستی و مانند آن) و همزمان علیه نظام بازار نیز به مقابله میپردازند. چنین جریانی نزاع تازه ای در رابطه با

مفهوم و ارزش دانش به وجود می آورد.

دیدگاه موافقین جهانی شدن در آموزش و پرورش

این گروه معتقدند که جهانی شدن باعث نزدیکی بیشتر کشورها از نظر مبادلات اقتصادی و فرهنگی می گردد و در نتیجه موجب همکاری و رقابت جهانی در زمینه های علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری نیز خواهد شد. بر اساس نظر این گروه، دیدگاه جهانی، آموزش و پرورش به عنوان وسیله ای برای شرکت در فعالیت های جهانی است. و افراد باید آموزش ببینند تا بتوانند در عرصه های بین المللی موفق باشند و این اهداف، امری فراتر از موفقیت اقتصادی قلمداد می گردد. از نظر این گروه، جهانی شدن می تواند منجر به نوعی ترکیب فرهنگها گردد که در درون مرزهای ملی صورت می پذیرد. توانایی زندگی کردن، فهمیدن و ارزش گذاردن بر تفاوت های فرهنگی یکی از ارزشمندترین درس های آموزش و پرورش است که در دیدگاه جهانی می توان آن را برآورده ساخت.

یکی دیگر از اشکال جهانی شدن می تواند به صورت ملحق شدن به یک سیستم آموزشی بین المللی باشد که در آن مدارس کشورهای مختلف دنیا می توانند از یک برنامه آموزشی هماهنگ برخوردار باشند.

دیدگاه مخالفین جهانی شدن در آموزش و پرورش

این گروه معتقدند: در حال حاضر جهانی شدن سعی در ایجاد علائق مشترک برای کسانی دارد که طرفدار آموزش و پرورش دولتی هستند. افرادی که بر این باورند در هر منطقه ای از دنیا که زندگی کنند باید بتوانند فرزندان خود را به مدرسه بفرستند و از امکانات آموزش عمومی بهره گیرند. کسانی که اعتقاد دارند برابری در بهره گیری امکانات آموزشی تنها در سایه آموزش و پرورش عمومی امکان پذیر است؛ چراکه بودجه آن توسط دولت تأمین شده و برای همه یکسان ارائه می گردد. آموزش و پرورش که دموکراتیک بوده و مخصوص صاحبان پول و سرمایه نباشد. اما طرفداران جهانی شدن، تصور می کنند که با مطرح نمودن نتایجی نظیر یکپارچگی اقتصادی، بی مرز شدن و یگانگی فناوری کشورها و غالب بودن ایدئولوژی نئولیبرال می توانند منشأ علائق مشترک باشند.

فرصت های و تهدیدهای فراروی نظام آموزش و پرورش در جریان جهانی شدن:

فرصت ها:

امکان استفاده از جدید ترین اطلاعات در آموزش و پرورش: در قرن حاضر با گسترش ارتباطات و رسانه ها مرز های جغرافیایی شکسته شده و اطلاعات قابل دسترس تر شده اند.

اهمیت یافتن اصل همکاری و تفاهم به عنوان هدف اصلی در آموزش و پرورش:

با مطرح شدن جهانی شدن ارتباطات افزایش سرسام آوری می یابد و با شناخت سایر جوامع و افراد برای تعامل با آن ها و یادگیری برای با هم زیستن و همکاری در آموزش و پرورش اهمیت می یابد.

آموزش الکترونیک (e-learning):

تصویری از آموزش مشارکتی و شخصی در مقایسه با آموزش سنتی است. در این نظام تجارب الکترونیک با ایجاد مدارس مجازی و حذف شیوه های کم بهره سنتی و انتقال سریع اطلاعات به صورت "online" بهره ی آموزش های انجام شده را به حد اکثر می رساند. شکافت حلقه های بسته ای دانش:

یکی از اثرات مفید جهانی شدن بر آموزش و پرورش شکافتن مرز ها و حلقه های دانش است که از ارائه ی الگوریتمی و هندسی (عرضه ی اطلاعات به صورت از قبل مشخص شده، ثابت و تعریف شده) جلوگیری و نظام عرضه ی دیالکتیکی اطلاعات را در پی دارد.

تهدید ها:

جهانی شدن با گسترش در ابعادی از خود با گسترش اندیشه های نئولیبرالیسم آموزش و پرورش را از محوریت دینی خارج و نقش اخلاقیات دینی را در تدوین برنامه های آموزش و پرورش کم رنگ می کند و باعث تضعیف هویت ملی و دینی می شود. از جمله رویکردهای منفی دیگر می توان به موارد زیر اشاره کرد:

تک فرهنگی شدن و تضعیف فرهنگ های بومی:

یکی از پیامدهای جهانی شدن تضعیف هویت ملی و فرهنگ بومی و رشد تک فرهنگی است که در آن فرهنگ غرب توسط رسانه ها تبلیغ می شود و آنها هستند که لباس، خوراک و نحوه ی زندگی را دیکته می کند.

تهدید روند های مربوط به تربیت دینی:

در جوامع اسلامی باورهای دینی و نظام ارزشی بخش مهمی از هویت مسلمانان را تشکیل می دهد. و با تفاسیری که قبلا انجام دادیم اسلام با از بین بردن مرزهای خود و بیگانه مخالف است. و زدودن مرزهای اعتقادی در نظام آموزش و پرورش یکی از چالش برانگیزترین پیامدهای جهانی شدن در این زمینه است.

تأثیر بر زبان آموزی :

آموزش الکترونیکی که از پیامدهای جهانی شدن است غالباً مبلغ زبان انگلیسی است که زبان های ملی دیگر را تحت تأثیر قرار داده است. از آنجا که تمام کانال های ارتباطی دنیا، رسانه ها و ماهواره های بین المللی به زبان انگلیسی است این خود مهمترین تهدید برای زبان های دیگر است.

آموزش ها و کلاس های چند فرهنگی

با گسترش جهانی شدن کلاس های چند فرهنگی و چند ملیتی خود از چالش های فرا روی نظام آموزش و پرورش در جهان است. از جمله تأثیر آن می توان نیاز به معلم های توانا و آشنا به چند زبان و تحت تأثیر قرار گرفتن هویت ملی و تبدیل آن به هویت جهانی را نام برد.

پدیده آموزش های ناهمسان

رشد فناوری های ارتباطی، تنوع محصولات و روش ها و متون آموزشی منجر به آن شده که بسیاری از کشورهای در حال توسعه به ویژه ایران دچار معضل و پدیده «آموزش های ناهمسان» یاد شده که در اثر آن بخشی از دانش آموزان در حالی که در درون یک نظام آموزشی رسمی واحد در حال تحصیل می باشند، به واسطه دسترسی به امکانات تازه (به ویژه شبکه اینترنت)، به صورت غیررسمی از آموزش های دیگری نیز بهره مند می شوند. آموزشی که چون جامعه مورد نظر در آن نقشی ندارد، با آموزش رسمی، همسان نمی باشد. این ناهمسانی بین این دو فضا، میتواند لطمات جبران ناپذیری به نظام آموزشی ایران وارد نماید.

عدم همراهی ذهنیات با عینیات

آموزش و پرورش رسمی کشور بر محفوظات تکیه دارد و این روند برای هر دانش آموزی تا دوازده سال ادامه می یابد لذا اغلب آموزش هایی که طی این مدت اریه می شود، تا مرحله «ذهن» است و به مرحله «عین» نمی رسد. عدم «همراهی ذهنیات» با «عینیات» و تماس نیافتن آموزه های تئوریک با تجربه ها و واقعیت ها، نتیجه ای جز بیگانه سازی دانش آموزان با دنیای پرتنوع و فعال بیرونی ندارد. به عبارتی آموزش و پرورش رسمی ایران، دانش آموزان را با فرایندهای اجتماعی درگیر نمی سازد لذا دانش آموزان برخاسته از این نوع نظام آموزشی، در رویارویی با موج فرهنگ جهانی دچار انحرافات فکری خواهند شد

نتیجه گیری

جهانی شدن به عنوان یک پارادایم اصلی در دوران حاضر، همه شئون زندگی بشر را دستخوش تغییر کرده است. در هم تنیدگی اقتصادهای جهان، تسلط سازمان های فراملی بر آنها، شتاب فزاینده تحولات، راه را برای فعالیت شبکه های فراملی در همه عصرها فراهم کرده است. امروزه دیگر هویت انسانها تحت تأثیر یک جامعه و یا یک ساختار اجتماعی ثابت قرار ندارد، بلکه از یک هویت اجتماعی در عرصه بین المللی نیز متأثر می شود. بسیاری از نویسندگان ویژگی های اصلی جهانی شدن را در مفاهیمی چون ظهور دهکده الکترونیک جهانی، انقلاب اطلاعاتی، فشردگی زمان و مکان، گسترش جهانی آگاهی، کم رنگ شدن مرزهای جغرافیایی خلاصه کرده اند.

با این حال، با حرکت شتاب آلود این فرایند، جایگاه کشورها در ساختار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهانی در حال تعریف مجدد می باشد. آنچه مسلم است فرایند جهانی شدن نظام اجتماعی جامعه ما را به ویژه از نظر آموزش و پرورش تحت تأثیر قرار داده است. و جهانی شدن در آموزش و پرورش پیامدهای را ایجاد کرده است. در تعیین استراتژی حرکت آموزش و پرورش، باید به

دنبال یافتن راههایی برای ایجاد ساختارهای اجرایی مردم سالار و جلب مشارکت عمومی و استفاده از همه قابلیت‌ها و امکانات جامعه و افزایش ظرفیت‌ها بود. به گونه‌ای که زمینه‌های فراهم شود که کلیه نخبگان فکری و اندیشمندان و صاحب‌نظران مسائل فرهنگی و سیاسی خود را در امر تعلیم و تربیت و در نظام آموزشی کشور سهیم بدانند و برای این امر مقدس وقت بگذارند. در چنین سیستمی کلیه عناصر تأثیرگذار در جامعه برای ایجاد یک محیط برانگیزاننده و بارآور در جهت تحقق اهداف و برنامه‌های آموزش و پرورش کار می‌کنند و به منظور بهتر بودن و بهتر شدن و ارائه خدمات آموزشی باکیفیتی برتر، مشارکت فعال دارند و احساس مسئولیت مشترک برای اصلاحات اساسی و زیربنایی در آموزش و پرورش به وجود می‌آورد و از طریق رویکرد به اندیشه‌های نوین در تعلیم و تربیت پیوند مطلوبی میان نظام آموزشی و پیشرفت‌های علمی و فنی جامعه ایجاد می‌نمایند.

منابع

- افتخاری، اصغر، مجموعه مقالات جهانی شدن: بحرانهای فراگیر نظام آموزشی - تربیتی در عصر جهانی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، 1383
- بیات، محمد مراد: مجموعه مقالات جهانی شدن: جهانی شدن و ضرورت تعامل و گفتگوی فرهنگی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، 1383
- تافلر، الوین و هایدی، به سوی تمدن جدید، ترجمه محمد رضا جعفری، نشر سیمرغ، 1375
- رابرتسون، رونالد، جهانی شدن، ترجمه کمال پولادی، نشر ثالث، 1380
- رؤف، علی، جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم، وزارت آموزش و پرورش، دانشکده تعلیم و تربیت، 1379
- سرکارآنی، محمدرضا، اصلاحات آموزشی و مدرن سازی (با تأکید بر مطالعه تطبیقی آموزش و پرورش ایران و ژاپن)، انتشارات روزنگار، چاپ اول، تهران، 1384
- فرجاد، محمد علی، آموزش و پرورش تطبیقی (جلد اول و دوم)، انتشارات رشد، 1382
- کدیور، پروین، جهانی شدن و تعلیم و تربیت، پژوهشکده تعلیم و تربیت، 1382
- مهرعلیزاده، یدالله، جهانی سازی و نظامهای آموزشی با تأکید بر کشور ایران، انتشارات رسش، 1383
- نیکزاد، محمود، اصول نظریه‌های تربیتی، انتشارات ققنوس، 1379